

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2019. gada 19. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Valsts atbalsts – Jēdziens – Grūtībās nonācis valsts dzelzceļa uzņēmums – Atbalsta pasākumi – Finansiāla atbalsta piešķiršana – Mērķis – Valsts dzelzceļa uzņēmuma darbības turpināšana – Piešķiršana un dalība šī valsts uzņēmuma kapitālā – Nodošana cita valsts uzņēmuma kapitālā – Privātā ieguldītāja kritērijs – Iepriekšējas paziņošanas pienākums par jaunu atbalstu

Lietā C-385/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 5. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 11. jūnijā, tiesvedībā

Arriva Italia Srl,

Ferrotramviaria SpA,

Consorzio Trasporti Aziende Pugliesi (CO.TRA.P)

pret

Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti,

piedaloties:

Ferrovie dello Stato Italiane SpA,

Gestione Commissariale per Le Ferrovie del Sud Est e Servizi Automobilistici Srl a socio unico,

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda otrās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*] (referents), K. Vajda [*C. Vajda*] un A. Kumins [*A. Kumin*],

ģenerālvokāts: E. Tančevs [*E. Tanchev*],

sekretārs: R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 8. maija tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Arriva Italia Srl, Ferrotramviaria SpA un Consorzio Trasporti Aziende Pugliesi (CO.TRA.P)* vārdā – *G. L. Zampa un T. Salonico, avvocati,*
- *Ferrovie dello Stato Italiane SpA* vārdā – *A. Zoppini, G. M. Roberti, G. Bellitti un I. Perego, avvocati,*
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *P. Palmieri, avvocatessa dello Stato,*
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *D. Recchia un F. Tomat*, pārstāves,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2019. gada 29. jūlija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par LESD 107. panta un 108. panta 3. punkta interpretāciju.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar strīdu starp *Arriva Italia Srl, Ferrotramviaria SpA un Consorzio Trasporti Aziende Pugliesi (CO.TRA.P)* (turpmāk tekstā – “*Arriva Italia u.c.*”), no vienas puses, un *Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti* (Infrastrukturā un transporta ministrija, Itālija), no otras puses, par to, ka šī pēdējā minētā visu savu dalību *Ferrovie del Sud Est e Servizi Automobilistici Srl a socio unico* (turpmāk tekstā – “*FSE*”) kapitālā ir nodevusi *Ferrovie dello Stato Italiane SpA* (turpmāk tekstā – “*FSI*”).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Eiropas Komisijas paziņojumā par [LESD] 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (OV 2016, C 262, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “2016. gada paziņojums”) 188. punktā ir paredzēts:

“Tas, ka iestādes uztic sabiedriskā pakalpojuma sniegšanu iekšējam pakalpojumu sniedzējam (kaut arī tām bija ļauts uzticēt šā pakalpojuma sniegšanu trešām personām), neizslēdz konkurences izkropļojumu iespēju. Tomēr konkurences izkropļojumu iespēja ir izslēgta, ja ir izpildīti šādi kumulatīvi nosacījumi:

- a) uz konkrēto pakalpojumu attiecas likumīgs monopols (noteikts saskaņā ar ES tiesībām) [..]
- b) likumīgais monopols izslēdz ne vien konkurenci attiecīgajā tirgū, bet arī konkurenci par šo tirgu – tas izslēdz jebkādu iespējamo konkurenci par attiecīgā pakalpojuma ekskluzīvā sniedzēja statusa iegūšanu [..]
- c) konkrētais pakalpojums nekonkurē ar citiem pakalpojumiem; un

d) gadījumā, ja pakalpojumu sniedzējs darbojas citā (ģeogrāfiskajā vai produktu) tirgū, kurā pastāv brīva konkurence, ir novērsta šķērssubsidēšanas iespēja. Tas nozīmē, ka ir jākārto atsevišķa uzskaitē, izdevumi un ieņēmumi ir pienācīgi jāsadala un jānodrošina, ka publiskais finansējums, kas piešķirts pakalpojumam, uz kuru attiecas likumīgais monopols, nenāk par labu citām darbībām.”

4 2016. gada paziņojuma 211. un 212. punkts ir formulēti šādi:

“211. Dažkārt ir iespējams, ka konkrētai infrastruktūrai tiešu konkurenci nerada ne cita tāda paša veida infrastruktūra, ne cita atšķirīga veida infrastruktūra, ar kuru piedāvā pakalpojumus, kas lielā mērā ir savstarpēji aizstājami, ne paši šie pakalpojumi. [...] Tieša konkurence starp infrastruktūrām, visticamāk, nebūtu iespējama attiecībā uz visaptveroša tīkla infrastruktūru [...], kura ir dabisks monopols, tas ir, kuras dublēšana būtu ekonomiski neizdevīga. Tāpat ir iespējams, ka dažās nozarēs infrastruktūras izbūvei pieejamais privātais finansējums ir nebūtisks [...]. Komisija uzskata, ka attiecībā uz infrastruktūras izbūvi ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm vai konkurences izkropļojumu iespēja parasti ir izslēgta, ja ir izpildīti visi šie nosacījumi: i) šai infrastruktūrai parasti nav tiešu konkurentu, ii) privātais finansējums attiecīgajā nozarē un dalībvalstī ir nebūtisks un iii) infrastruktūra nav paredzēta, lai radītu selektīvas priekšrocības konkrētam uzņēmumam vai nozarei, bet gan dod labumu visai sabiedrībai.

212. Lai varētu atzīt, ka valsts atbalsta noteikumi neattiecas uz visu konkrēta projekta publisko finansējumu, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka finansējumu, kuru piešķir infrastruktūras izbūvei 211. punktā minētajās situācijās, nav iespējams izmantot, lai šķērssubsidētu vai netieši subsidētu citu saimniecisko darbību, tostarp infrastruktūras ekspluatāciju. [...]”

5 2016. gada paziņojuma 219. punktā ir noteikts:

“Dzelzeļa infrastruktūras ekspluatēšana var tikt atzīta par saimniecisko darbību [...], savukārt tādas dzelzeļa infrastruktūras izbūve, kuru potenciālajiem lietotājiem dara pieejamu ar vienlīdzīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem (pretstatā infrastruktūras ekspluatēšanai), parasti atbilst 211. punktā paredzētajiem nosacījumiem, un tāpēc tās finansēšana parasti neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm un nekropļo konkurenci. [...]”

(*) [Oficiāla zemsvītras piezīme] Šis apsvērums neskar jautājumu par to, vai jebkādas priekšrocības, ko valsts piešķir infrastruktūras operatoram, ir uzskatāmas par valsts atbalstu. Piemēram, ja uz infrastruktūras ekspluatēšanu attiecas likumīgs monopols un šajā tirgū konkurence par infrastruktūras ekspluatēšanu nav iespējama, priekšrocība, ko infrastruktūras operatoram piešķir valsts, nevar izkropļot konkurenci un tāpēc nav uzskatāma par valsts atbalstu. [...] Kā skaidrots 188. punktā, ja īpašnieks vai operators darbojas citā liberalizētā tirgū, tad, lai novērstu šķērssubsidēšanas iespēju, tam jākārto atsevišķa uzskaitē, ar kuru izdevumi un ieņēmumi tiek pienācīgi sadalīti un tiek nodrošināts, ka publiskais finansējums nenāk par labu citām darbībām.”

Itālijas tiesības

6 2015. gada 28. decembra *legge n. 208 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge di stabilità 2016)* (Likums Nr. 208 par valsts gada un daudzgadu budžeta veidošanas noteikumiem (2016. gada Stabilitātes likums)) (2016. gada 20. janvāra *GURI* Nr. 15 kārtējais pielikums; turpmāk tekstā – “2016. gada Stabilitātes likums”) 1. panta 867. punktā ir paredzēta *FSE* nodošana uzraudzībā, ņemot vērā tās “nopietno finanšu situāciju”. Šī uzraudzība bija jāīsteno ar *Infrastruktūras un transporta ministrijas* dekrētu.

- 7 Saskaņā ar 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punkta otro un piekto teikumu par *FSE* uzraudzību atbildīgajam īpašajam komisāram tiek uzlikts pienākums, pirmkārt, “sagatavot rūpniecības pārstrukturēšanas plānu”, kura mērķis ir samazināt tās darbības izmaksas, un, otrkārt, iesniegt priekšlikumus infrastruktūras un transporta ministram, lai *FSE* tiktu nodota vai atsavināta saskaņā ar šī ministra pieņemtajā dekrētā noteiktajiem kritērijiem un noteikumiem. Turklāt 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punkta sestajā un pēdējā teikumā bija noteikts, ka, gaidot iepriekš minētā pārstrukturēšanas plāna īstenošanu, 2016. gadā tika atļauti izdevumi 70 miljonu EUR apmērā, “lai nodrošinātu [*FSE*] darbības turpināšanu”.
- 8 Piemērojot šo 2016. gada Stabilitātes likuma noteikumu, infrastruktūras un transporta ministrs pieņēma 2016. gada 12. janvāra Dekrētu Nr. 9 (turpmāk tekstā – “2016. gada 12. janvāra dekrēts”), kurā bija paredzēta *FSE* nodošana uzraudzībā. Saskaņā ar šī dekrēta 6. pantu summa 70 miljonu EUR apmērā, kas piešķirta *FSE* saskaņā ar 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punktu, bija paredzēta, lai pakāpeniski palielinātu tās kapitālu, un īpašais komisārs to varēja izmantot bez valsts akcionāra atļaujas, “lai nodrošinātu sabiedrības pārvaldītā pakalpojuma nepārtrauktību un regularitāti”.
- 9 Ar 2016. gada 4. augusta Dekrētu Nr. 264 (turpmāk tekstā – “2016. gada 4. augusta dekrēts”) un uzskatot, ka *FSE* negatīvais pašu kapitāls ir 200 miljoni EUR, infrastruktūras un transporta ministrs nolēma nodot visu ministrijas daļību šīs sabiedrības kapitālā *FSI*.
- 10 Atbilstoši 2016. gada 4. augusta dekrētam *FSE* pārņēmējs tika izvēlēts, pamatojoties uz šī dekrēta 1. panta 1. punktā noteiktiem kritērijiem, proti, a) “publiskās akciju paketes efektivitāte, ņemot vērā vienam un tam pašam īpašniekam (valstij) piederoša viena ekonomikas dalībnieka reorganizāciju”; b) “pārņēmējam piemītošas pietiekamas rūpnieciskās un kapitāla īpašības, lai nodrošinātu nodarbinātības un pakalpojuma nepārtrauktību, kā arī sniegtu garantiju kreditoriem [..]” un c) “uzņēmuma pārstrukturēšana, ņemot vērā [*FSE*] negatīvo pašu kapitālu”.
- 11 Saskaņā ar 2016. gada 4. augusta dekrēta 2. panta 2. punktu nodošana bija jāveic bez jebkādas atlīdzības, neskarot *FSI* formālās saistības novērst *FSE* kapitāla nelīdzsvarotību tiesību aktos noteiktajos termiņos. Šī dekrēta 2. panta 3. punktā bija paredzēts, ka ar nodošanu netiek apdraudētas *FSE* tiesības izmantot piešķirto summu 70 miljonu EUR apmērā, kas paredzēta 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punktā, lai sasniegtu šajā likumā paredzētos mērķus. Turklāt no šī paša dekrēta 2. panta 4. punkta izriet, ka nodošanu varēja veikt tikai pēc tam, kad *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato* (Konkurences un tirgus uzraudzības iestāde, Itālija, turpmāk tekstā – “*AGCM*”) ir pieņēmusi lēmumu neuzsākt *FSI* un *FSE* apvienošanās pārbaudi vai atļaut minēto apvienošanās.
- 12 Pēc daļības *FSE* kapitālā nodošanas *FSI* ar 2017. gada 24. aprīļa *decreto-legge n. 50 – Disposizioni urgenti in materia finanziaria, iniziative a favore degli enti territoriali, ulteriori interventi per le zone colpite da eventi sismici e misure per lo sviluppo* (Dekrētlikums Nr. 50 – Ārkārtas finanšu pasākumi un iniciatīvas, lai palīdzētu reģionālajām vai vietējām pašvaldībām, turpmākās darbības, lai atbalstītu teritorijas, ko skārušas seismiskas aktivitātes, un attīstības pasākumi) (2017. gada 24. aprīļa *GURI* Nr. 95 kārtējais pielikums; turpmāk tekstā – “Dekrētlikums Nr. 50/2017”), pēc grozījumiem – 2017. gada 21. jūnija Likums Nr. 96 (2017. gada 23. jūnija *GURI* Nr. 31 kārtējais pielikums) 47. panta 7. punktu ir grozīts 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punkta sestais teikums, to aizvietojo ar šādu tekstu:

“Neskarot šajā punktā paredzētos pienākumus, 2016. gadā tiek atļauti izdevumi 70 miljonu EUR apmērā. Attiecīgos līdzekļus ieskaita [*FSE*] kapitālā, lai tos izmantotu saskaņā ar Savienības tiesisko regulējumu šajā jomā un saistībā ar sabiedrības pārstrukturēšanas plānu tikai saistību – ja nepieciešams, arī agrāko – segšanai un infrastruktūras sektora finansiālo vajadzību segšanai. Netiek skarti akti, pasākumi un darījumi, kas jau īstenoti saskaņā ar [2016. gada 4. augusta dekrētu] [..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 13 *FSE* nodošanas uzraudzībā brīdī Apūlijas reģiona (Itālija) uzdevumā tā bija atbildīga par vietējā dzelzceļa infrastruktūras ekspluatēšanu un uzturēšanu 474 km garumā un par sabiedriskajiem dzelzceļa pasažieru pārvadāšanas pakalpojumiem, kā arī papildpakalpojumiem un/vai autotransporta aizstāšanu.
- 14 *FSI*, sabiedrība, kas pilnībā pieder Ekonomikas un finanšu ministrijai, ir pārvaldītājsabiedrība grupai, kura darbojas preču un pasažieru dzelzceļa pārvadājumu nozarē ar savas meitasuzņēmuma *Trenitalia SpA* atbalstu, kas ir Itālijas galvenais dzelzceļa uzņēmums un *Rete Ferroviaria Italiana SpA*, kura ietilpst tajā pašā grupā, valsts dzelzceļa tīkla ekspluatācijas koncesionārs.
- 15 2016. gada 24. oktobrī *Arriva Italia* u.c., kuri darbojas sabiedriskā transporta – dzelzceļa vai autotransporta – nozarē un iepriekš bija informējuši īpašo komisāru par savu interesi iegādāties *FSE*, iesniedza pieteikumu *Tribunale amministrativo regionale del Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) atcelt 2016. gada 4. augusta dekrētu, kurā paredzēta visas Infrastruktūras un transporta ministrijas dalības *FSE* kapitālā nodošana *FSI*.
- 16 Šī pieteikuma pamatojumam tās it īpaši norādīja, ka 70 miljonu EUR piešķiršana, kā arī visas Infrastruktūras un transporta ministrijas dalības *FSE* kapitālā nodošana *FSI* (turpmāk tekstā visi kopā – “attiecīgie pasākumi”) ir valsts atbalsts un ka, nepaziņojot par šiem pasākumiem Komisijai un tos īstenojot, Itālijas valsts ir pārkāpusi LESD 108. panta 3. punktu.
- 17 2016. gada 26. oktobrī *AGCM* paziņoja Itālijas valdībai par plānoto visas Infrastruktūras un transporta ministrijas dalības *FSE* kapitālā nodošanu *FSI*, kā arī par 70 miljonu EUR piešķiršanu (turpmāk tekstā – “*AGCM* paziņojums”). Šī paziņojuma iemesls bija tas, ka katrs no attiecīgajiem pasākumiem, *AGCM* skatījumā, varēja būt valsts atbalsts.
- 18 2016. gada 21. novembrī *AGCM* nolēma neuzsākt *FSI* un *FSE* apvienošanās pārbaudi, jo, šīs iestādes skatījumā, šāda apvienošanās nenozīmē dominējoša stāvokļa radīšanu vai nostiprināšanos, kas var būtiski un ilgstoši mazināt konkurenci attiecīgajos tirgos.
- 19 Ar 2016. gada 28. novembra notu infrastruktūras un transporta ministrs atzina, ka ir izpildīti divi nosacījumi, kuriem ir pakārtota visas ministrijas dalības *FSE* kapitālā nodošana *FSI*, proti, ka *AGCM* ir nolēmusi neuzsākt *FSI* un *FSE* apvienošanās pārbaudi un *FSI* ir apņēmusies tiesību aktos noteiktajos termiņos novērst *FSE* kapitāla nelīdzsvarotību. Tajā pašā dienā ar notariāli apliecinātu aktu dalība *FSE* kapitālā tika nodota *FSI*.
- 20 2016. gada 28. novembra ministrijas notā bija precizēts, ka summa 70 miljonu EUR apmērā, kas piešķirta saskaņā ar 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punktu, “[bija] jāizmanto – ar ekskluzīvu izmantošanas saistību – [*FSE*] dzelzceļa infrastruktūras finansiālo vajadzību segšanai, ievērojot Savienības tiesību normas”.
- 21 2017. gada janvārī *FSE* iesniedza pieteikumu *Tribunale di Bari* (Bari tiesa, Itālija) par atļauju slēgt mierizlīgumu ar kreditoriem.
- 22 Ar 2017. gada 31. maija spriedumu *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa) iesniegto pieteikumu noraidīja.
- 23 *Arriva Italia* u.c. šo spriedumu pārsūdzēja *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija).
- 24 Tā uzskata, ka, lai izskatītu tajā iesniegto strīdu, ir nepieciešama LESD normu interpretācija.

- 25 Pirmkārt, iesniedzējtiesa pauž šaubas par to, vai attiecīgie pasākumi ir tikuši finansēti no valsts līdzekļiem un vai tie rada priekšrocību saņēmējam, kā tas ir prasīts LESD 107. panta 1. punktā. It īpaši dalības *FSE* kapitālā nodošanai *FSI* varētu būt tāds konteksts un mērķi, kas ļauj atsaukties uz Savienības neitralitātes principu attiecībā uz uzņēmumu īpašumtiesību sistēmu, kura paredzēta LESD 345. pantā.
- 26 Otrkārt, iesniedzējtiesa norāda, ka *FSE* piešķirtā summa 70 miljonu EUR apmērā, lai arī tā ir iekļauta šīs sabiedrības uzskaitē, faktiski nav nākusi no Itālijas valsts budžeta. Līdz ar to esot apšaubāms, vai attiecīgie līdzekļi varētu tikt uzskatīti par jau piešķirtiem, uz ko tādējādi attiektos LESD 108. panta 3. punktā paredzētais paziņošanas pienākums.
- 27 Treškārt, iesniedzējtiesa uzskata, ka ekonomikas nozare, kura attiecas uz izskatāmo lietu, ir reģionāla pasažieru pārvadāšana teritorijā, kas norādīta pakalpojumu līgumā, kurš noslēgts starp *FSE* un Apūlijas reģionu. *AGCM* esot atzinusi, ka dalības *FSE* kapitālā nodošana *FSI* neesot uzskatāma par apvienošanu, kuras rezultātā tiktu ierobežota konkurence kādā no šajā lietā aplūkotajiem pārvadāšanas pakalpojumu tirgiem.
- 28 Visbeidzot iesniedzējtiesa jautā, vai gadījumā, ja valsts atbalsta pastāvēšana šajā lietā tomēr būtu jākonstatē, būtu jāatceļ piešķirtā summa 70 miljonu EUR apmērā un jāatstāj spēkā pašreizējā *FSE* īpašumtiesību struktūra vai arī, tieši pretēji, būtu jāorganizē konkursa procedūra šīs sabiedrības iegādei.
- 29 Šādos apstākļos *Consiglio di Stato* (Valsts padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai iepriekš norādītajos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos 70 miljonu EUR dotācijas piešķiršana saskaņā ar likumu dzelzceļa transporta nozares operatoram, ievērojot nosacījumus, kuri noteikti 2016. gada Stabilitātes likumā (1. panta 867. punkts), kas grozīts ar Dekrētlikumu [Nr. 50/2017], un šā operatora vēlāka nodošana citam saimnieciskās darbības subjektam, nerikojot konkursu un par atlīdzību, kas vienāda ar nulli, ir valsts atbalsts LESD 107. panta izpratnē?
- 2) Ja atbilde ir apstiprinoša, ir jānoskaidro, vai attiecīgais atbalsts ir saderīgs ar Savienības tiesībām un kādas ir sekas tam, ka tas netika paziņots saskaņā ar LESD 107. panta 3. punktu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 30 Uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 107. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka, pirmkārt, naudas summa piešķiršana valsts dzelzceļa uzņēmumam, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, un, otrkārt, visas dalībvalsts dalības šī uzņēmuma kapitālā nodošana citam valsts uzņēmumam, nerikojot konkursu un bez atlīdzības, bet nosakot šim pēdējam minētajam pienākumu novērst pirmā minētā kapitāla nelīdzsvarotību, ir valsts atbalsts minētā LESD 107. panta izpratnē.
- 31 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru pasākuma kvalificēšana par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē ir atkarīga no visu šajā noteikumā paredzēto nosacījumu izpildes. Tādējādi, pirmkārt, ir jābūt valsts intervencei vai valsts līdzekļu izmantošanai. Otrkārt, šādi iejaucoties, ir jābūt iespējamībai, ka tiks iespaidota tirdzniecība starp dalībvalstīm. Treškārt, ar to ir jāsniedz selektīva priekšrocība tā saņēmējam. Ceturtkārt, tai ir jārada konkurences izkropļojumi vai jādraud radīt konkurences izkropļojumus (spriedums, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 32 Līdz ar to ir jāpārbauda, vai šie nosacījumi attiecībā uz aplūkojamajiem pasākumiem ir izpildīti.

Par summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršanu FSE

- 33 Attiecībā uz summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršanu *FSE*, ja ir runa par šī sprieduma 31. punktā pirmo minēto kritēriju, ir jāatgādina, ka, lai priekšrocības varētu kvalificēt kā “atbalstu” LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, pirmkārt, tām ir jābūt tieši vai netieši piešķirtām no valsts līdzekļiem un, otrkārt, tām ir jābūt attiecināmām uz valsti (spriedums, 2019. gada 15. maijs, *Achema* u.c., C-706/17, EU:C:2019:407, 47. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 34 Pirmkārt, saistībā ar pasākuma attiecināmību uz valsti pietiek konstatēt, ka minētās summas piešķiršana *FSE* tieši izriet no 2016. gada Stabilitātes likuma.
- 35 Otrkārt, kas attiecas uz prasību, ka priekšrocībai jābūt piešķirtai tieši vai netieši no valsts līdzekļiem, ir jānorāda, ka apstākļi, ka iesniedzējtiesas skatījumā summa 70 miljonu EUR apmērā faktiski nav nākusi no Itālijas valsts budžeta un ka tādējādi tā neradīja izdevumus šīs dalībvalsts budžetam, pats par sevi nenozīmē, ka šādu summu nevar kvalificēt par “valsts līdzekļiem”, it īpaši tad, ja iespējamie izdevumi Itālijas valsts budžetam tika radīti ar 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punktu.
- 36 Šajā ziņā no Tiesas judikatūras izriet, ka atbalsts, kas piešķirts no valsts līdzekļiem, ir jāuzskata par piešķirtu brīdī, kad tiesības to saņemt ir piešķirtas saņēmējam saskaņā ar piemērojamo valsts tiesisko regulējumu, tādējādi faktiska attiecīgo līdzekļu pārskaitīšana nav izšķiroša (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 21. marts, *Magdeburger Mühlenwerke*, C-129/12, EU:C:2013:200, 40. punkts).
- 37 Konkrētāk, kas attiecas uz atbalsta saņēmēja uzņēmumu, kuram ir finansiālas grūtības, valsts iestāžu lēmums piešķirt tam valsts atbalstu, nevis tā faktiskā izmaksāšana, ļauj personām, kas vada šādu uzņēmumu, secināt, ka tā darbība ir ekonomiski dzīvotspējīga, un tāpat to turpināt, ciktāl ar šo lēmumu atbalsta saņēmējam uzņēmumam tiek piešķirtas tiesības saņemt šādu atbalstu, un tas vajadzības gadījumā ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 38 Attiecībā uz šo pēdējo minēto ir jānorāda, ka no 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punkta izriet, ka summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršana *FSE* tika atļauta, “līdz tiks īstenots pārstrukturēšanas plāns”, kas ir jāizstrādā īpašajam komisāram, kuram saskaņā ar šo pašu tiesību normu bija jāpārvalda *FSE*.
- 39 Tāpat 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punktā ir teikts, ka Itālijas likumdevējs ir pieņēmis lēmumu, ņemot vērā *FSE* “nopietno finanšu situāciju” šī likuma pieņemšanas brīdī, nodot šo summu *FSE* rīcībā, lai nodrošinātu tās darbības turpināšanu, kā tas izriet no 2016. gada 12. janvāra dekrēta 6. panta, kas nozīmē, ka šo pasākumu bija paredzēts piemērot nekavējoties. Pārstrukturēšanas plāna pabeigšana nebija šis nodošanas priekšnoteikums.
- 40 Šajā ziņā ir jānorāda, ka 2016. gada Stabilitātes likumam pievienotajā tehniskajā ziņojumā ir norāde, ka tad, ja nenotiks īpaša Itālijas valsts iejaukšanās, no 2015. gada decembra tas radīs būtisku negatīvu ietekmi uz sabiedriskā transporta pakalpojumu nepārtrauktību Apūlijas reģionā. Tāpat ir jāatgādina, ka no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka pamatlietā aplūkoto summu *FSE* iegrāmatoja pēc minētā 2016. gada likuma pieņemšanas.
- 41 Šādos apstākļos ir jāuzskata, ka summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršana *FSE*, pamatojoties uz 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punktu, pat pieņemot, ka šī summa nav faktiski nākusi no Itālijas valsts budžeta, var būt no valsts līdzekļiem veikta intervence šī sprieduma 31. punktā minētās judikatūras izpratnē ar nosacījumu, ka ar šo noteikumu *FSE* jau bija dotas tiesības uz šo piešķiršanu, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 42 Attiecībā uz otro šī sprieduma 31. punktā minēto nosacījumu ir jāatgādina, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai, lai valsts pasākums varētu tikt kvalificēts par “valsts atbalstu”, ir nevis jāpierāda, ka attiecīgais atbalsts patiešām ietekmē tirdzniecību dalībvalstu starpā un faktiski izkropļo

konkurenci, bet tikai jāpārbauda, vai šis atbalsts var ietekmēt šo tirdzniecību un izkropļot konkurenci (spriedums, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 78. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 43 Šajā ziņā nav vajadzīgs, lai uzņēmumi, kas saņem atbalstu, paši piedalītos tirdzniecībā starp dalībvalstīm. Ja dalībvalsts piešķir atbalstu kādam uzņēmumam, darbība šajā valstī var saglabāties tāda pati vai pieaugt, taču tādējādi tiek samazinātas citās dalībvalstīs reģistrētu uzņēmumu izredzes iekļūt šīs dalībvalsts tirgū (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 8. maijs, *Libert u.c.*, C-197/11 un C-203/11, EU:C:2013:288, 78. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 44 Turklāt no judikatūras izriet, ka nosacījums, ka atbalstam jābūt tādām, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm, nav atkarīgs no sniegto pārvadāšanas pakalpojumu vietējā vai reģionālā rakstura vai arī no attiecīgās darbības nozares apjoma (spriedums, 2015. gada 14. janvāris, *Eventech*, C-518/13, EU:C:2015:9, 69. punkts).
- 45 Ņemot vērā šo judikatūru, ir jānorāda, ka viena no prasītājām pamatlietā, proti, *Arriva Italia*, ir Vācijas grupas *Deutsche Bahn AG* meitasuzņēmums un, kā secinājumu 48. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršana *FSE* samazināja šīs sabiedrības, pat citu uzņēmumu, kas ir reģistrēti citās dalībvalstīs, nevis Itālijas Republikā, iespējas izmantot *FSE* uzticēto dzelzceļa infrastruktūru vai sniegt pasažieru pārvadāšanas pakalpojumus, izmantojot šo infrastruktūru. Šādos apstākļos finansiāls atbalsts, kurš ļauj nodrošināt tāda uzņēmuma kā *FSE* pastāvēšanu, kam ir finansiālas grūtības, var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm.
- 46 Runājot par šī sprieduma 31. punktā minēto trešo nosacījumu, netiek apstrīdēts, ka summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršana *FSE* ir šim valsts uzņēmumam piešķirta priekšrocība. Tomēr no pastāvīgās judikatūras izriet, ka nosacījumi, kuriem ir jāatbilst pasākumam, lai tas ietilptu “atbalsta” jēdzienā LESD 107. panta izpratnē, nav izpildīti, ja atbalsta saņēmējs valsts uzņēmums parastos tirgus apstākļos varēja iegūt tādu pašu priekšrocību, kāda tam tikusi piešķirta no valsts līdzekļiem, un šāds vērtējums attiecībā uz valsts uzņēmumiem principā tiek veikts, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju (spriedums, 2012. gada 5. jūnijs, Komisija/*EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 78. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 47 No judikatūras arī izriet, ka, lai novērtētu, vai to pašu pasākumu parastos tirgus apstākļos būtu veicis privāts ieguldītājs situācijā, kura būtu vistuvākā valsts situācijai, ir jāņem vērā tikai priekšrocības un pienākumi, kas ir saistīti ar valsts situāciju akcionāres statusā, izslēdzot tos, kuri saistīti ar tās kā valsts varas nesējas statusu (spriedums, 2012. gada 5. jūnijs, Komisija/*EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 79. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 48 Jāpiebilst, ka šaubu gadījumā minētais kritērijs nav piemērojams, ja dalībvalsts spēj viennozīmīgi pierādīt, pamatojoties uz objektīviem un pārbaudāmiem pierādījumiem, kas ir noteikti pirms lēmuma par ekonomisku priekšrocības piešķiršanu vai tā pieņemšanas laikā, ka īstenotais pasākums izriet no tās kā akcionāres statusa. Šajā ziņā, lai noskaidrotu šāda ieguldījuma ienesīgumu nākotnē, it īpaši var tikt prasīti pierādījumi, kas apliecina, ka šis lēmums ir pamatots ar ekonomiskiem vērtējumiem, kuri ir salīdzināmi ar tiem, ko konkrētās lietas apstākļos pirms minētā ieguldījuma veikšanas būtu licis izstrādāt saprātīgs privāts ieguldītājs, kurš ir iespējami vistuvāk tai situācijai, kādā ir minētā dalībvalsts (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 5. jūnijs, Komisija/*EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 82. un 84. punkts).
- 49 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka no 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punkta izriet, ka summa 70 miljonu EUR apmērā tika piešķirta *FSE*, ņemot vērā tās “nopietno finanšu situāciju”, “lai nodrošinātu [*FSE*] darbības turpināšanu”, līdz tiks īstenots pārstrukturēšanas plāns. Privāts ieguldītājs, kurš ir iespējami vistuvāk tai situācijai, kādā ir valsts, nebūtu piešķīris tādā situācijā, kādā bija šajā lietā, summu 70 miljonu EUR apmērā uzņēmumam, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, iepriekš neizvērtējot šāda ieguldījuma ienesīgumu.

- 50 Tomēr no lietas materiāliem neizriet, ka Itālijas valsts pirms 2016. gada Stabilitātes likuma pieņemšanas būtu veikusi šādu vērtējumu. Protams, šim likumam pievienotajā tehniskajā ziņojumā ir atsauce uz attiecīgu “finansiālu un ekonomisku analīzi”. Taču, kā secinājumu 54. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, nav nekādu norāžu, ka šīs analīzes mērķis bija noteikt piešķirto 70 miljonu EUR ienesīgumu Itālijas valstij.
- 51 Šajos apstākļos, tā kā nav pierādījumu, kas ļautu konstatēt, ka lēmumu par attiecīgās summas piešķiršanu *FSE* pieņēma valsts kā tās akcionārs – kas tomēr ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, nav iespējams piemērot privātā ieguldītāja kritēriju, lai secinātu, ka šī piešķiršana nebija selektīva priekšrocība.
- 52 Attiecībā uz pēdējo šī sprieduma 31. punktā minēto nosacījumu ir jāatgādina, ka atbilstoši šī sprieduma 42. punktā minētajai judikatūrai ir jākonstatē nevis faktiskā konkurences izkropļošana, bet gan tikai jāpārbauda, vai šis atbalsts var izkropļot konkurenci. Tāpat ir jāatgādina, ka no šīs pašas judikatūras izriet, ka atbalsts, ar ko ir paredzēts uzņēmumu atbrīvot no izmaksām, kuras tam parastos apstākļos būtu jāsedz saistībā ar ikdienas pārvaldību vai parasto darbību, principā rada konkurences apstākļu izkropļojumu (spriedums, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 80. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 53 Tādu līdzekļu kā pamatlietā piešķiršana ļauj uzņēmumam, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, turpināt darboties tirgū un tādējādi principā var izkropļot konkurences apstākļus.
- 54 Taču *FSI* un Itālijas valdība apgalvo, pirmkārt, ka pamatlietā tas tā nav, atsaucoties uz to, ka summa 70 miljonu EUR apmērā varēja tikt izmantota tikai *FSE* ekspluatētās dzelzceļa infrastruktūras finansēšanai, otrkārt, ka šai ekspluatēšanai bija piemērojams likumīgs monopols saskaņā ar Itālijas tiesībām un, treškārt, ka apstākļi, ka *FSE* ir jākārtos atsevišķa uzskaitē, pirmām kārtām, šīs infrastruktūras ekspluatēšanai un, otrām kārtām pārvaldīšanas pakalpojumu sniegšanai, izslēdza jebkādu šķērssubsidēšanas risku. Šī argumentācija tomēr neatpēko šī sprieduma iepriekšējā punktā veikto konstatējumu par ietekmi uz konkurences apstākļiem, kas var rasties, ja tāds uzņēmums kā *FSE*, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, paliek tirgū.
- 55 Pirmkārt, ir jānorāda, ka ne 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punkta, ne 2016. gada 12. janvāra un 4. augusta dekrētu sākotnējā redakcijā nebija paredzēts, ka *FSE* piešķiramā summa 70 miljonu EUR apmērā var tikt izlietota tikai dzelzceļa infrastruktūras, ko izmanto šis uzņēmums, finansēšanai. Šīs summas piešķiršana ir minēta tikai šīs 2016. gada Stabilitātes likuma normas redakcijā, kas grozīta ar 2017. gada 24. aprīļa Dekrētlikumu Nr. 50/2017.
- 56 Ņemot vērā, ka no šī sprieduma 36. punktā minētās judikatūras izriet, ka izšķirošais brīdis pasākuma atbilstības Savienības tiesību normām par valsts atbalstu novērtēšanai ir tas, kurā tiesības saņemt atbalstu ir piešķirtas saņēmējam saskaņā ar piemērojamo valsts tiesisko regulējumu, pamatlietā aplūkotās summas piešķiršanas grozīšana ar Dekrētlikumu Nr. 50/2017 nevar ietekmēt secinājumu, ka šīs summas piešķiršana var izkropļot konkurenci, ar nosacījumu, ka ar 2016. gada Stabilitātes likuma 1. panta 867. punktu tā sākotnējā redakcijā *FSE* jau bija piešķirtas beznosacījuma tiesības uz šo piešķiršanu – un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, kā tas izriet no šī sprieduma 41. punkta.
- 57 Otrkārt, protams, kā 2016. gada paziņojuma 188. un 219. punktā būtībā ir norādījusi Komisija, fakts, ka dalībvalsts uztic sabiedriskā pakalpojuma, uz ko attiecas likumīgs monopols, sniegšanu valsts uzņēmumam, noteiktos apstākļos nerada konkurences izkropļošanu, un infrastruktūras ekspluatētājam, uz kuru attiecas likumīgs monopols, piešķirtā priekšrocība šādos apstākļos nevar izkropļot konkurenci. Tomēr, kā Komisija arī precīzē šī paziņojuma 188. punkta b) apakšpunktā, lai šādos apstākļos varētu šādu izkropļošanu izslēgt, ir nepieciešams, ka likumīgais monopols izslēdz ne vien konkurenci attiecīgajā tirgū, bet arī konkurenci par šo tirgu – tas izslēdz jebkādu iespējamo konkurenci par attiecīgā pakalpojuma ekskluzīvā sniedzēja statusa iegūšanu.

- 58 No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka *FSE* līguma ar Apūlijas reģionu darbības laikā ir ekskluzīvas tiesības ekspluatēt dzelzceļa infrastruktūru, uz ko attiecas šis līgums, lai sniegtu sabiedriskos dzelzceļa pasažieru pārvadāšanas pakalpojumus. Tomēr, lai konstatētu, ka tas bija tirgus, kurā konkurence bija izslēgta, esot jāpierāda, ka Apūlijas reģionam, pamatojoties uz normatīvajiem aktiem, bija pienākums šo infrastruktūras ekspluatāciju un pakalpojumu sniegšanu uzticēt vienīgi šim uzņēmumam (pēc analogijas skat. spriedumu, 2019. gada 29. jūlijs, *Azienda Napoletana Mobilità*, C-659/17, EU:C:2019:633, 38. punkts). Tiesai iesniegtajos materiālos nekas neliecina par to, ka šāds pienākums pastāvētu, tādējādi šķiet, ka šis reģions bija tiesīgs uzticēt minēto ekspluatāciju un pakalpojumu sniegšanu citam pakalpojumu sniedzējam.
- 59 Līdz ar to summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršana *FSE*, ļaujot šai sabiedrībai palikt tirgū, varēja kavēt dzelzceļa infrastruktūras, ko ekspluatē *FSE*, ekspluatēšanas un pārvadāšanas pakalpojumu sniegšanas šajā infrastruktūrā uzticēšanu tādiem citiem uzņēmumiem kā *Arriva Italia* u.c.
- 60 Treškārt, attiecībā uz argumentāciju par to, ka *FSE* ir jākārt atsevišķa uzskaitē, pirmām kārtām attiecīgās dzelzceļa infrastruktūras ekspluatēšanai un, otrām kārtām, pārvadāšanas pakalpojumu sniegšanai, ir jānorāda, ka, pat pieņemot, ka summa 70 miljonu EUR apmērā tika piešķirta *FSE* un ka tā to izmantoja vienīgi šīs dzelzceļa infrastruktūras finansēšanai, attiecīgajā gadījumā, no Dekrētlukuma Nr. 50/2017 spēkā stāšanās brīža, ir jānorāda, ka šis apstāklis neizslēdz šī sprieduma 53. punktā minēto ietekmi uz konkurences apstākļiem. Konkrētāk, kā Komisija ir norādījusi 2016. gada paziņojuma 219. punktā, dzelzceļa infrastruktūras izbūve, kuru potenciālajiem lietotājiem dara pieejamu ar vienlīdzīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem, parasti atbilst šī paziņojuma 211. punktā paredzētajiem nosacījumiem un tādēļ šādas izbūves finansēšana parasti nekropļo konkurenci.
- 61 Pieņemot, ka šīs summas piešķiršanu *FSE* varētu saprast tā, ka tā ir veikta tikai dzelzceļa infrastruktūras izbūvei, nevis citiem mērķiem, runa tomēr ir par dzelzceļa infrastruktūru, kas potenciālajiem lietotājiem netiek nodota ar vienlīdzīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem, jo līguma ar Apūlijas reģionu darbības laikā *FSE* ir ekskluzīvas tiesības uz šo lietošanu. Tādējādi fakts, ka *FSE* ir jākārt atsevišķa uzskaitē, neietekmē secinājumu, ka summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršana šim uzņēmumam varēja izkropļot konkurenci.
- 62 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka, neskarot pārbaudes, kuras jāveic iesniedzējtiesai, pasākums, kas ietver naudas summas piešķiršanu valsts dzelzceļa uzņēmumam, kurš saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, var tikt kvalificēts kā “valsts atbalsts” LESD 107. panta izpratnē.

Par dalības FSE kapitālā nodošanu FSI

- 63 Attiecībā uz otro no abiem attiecīgajiem pasākumiem vispirms ir jānorāda, ka tas ietver divus elementus, proti, pirmkārt, visas Infrastruktūras un transporta ministrijas dalības *FSE* kapitālā nodošanu *FSI*, nerīkojot konkursu un bez atlīdzības, un, otrkārt, pienākumu, ko *FSI* uzņēmusies, lai novērstu *FSE* kapitāla nelīdzsvarotību.
- 64 Lai arī fakts, ka dalība *FSE* kapitālā tika nodota *FSI* bez atlīdzības, *prima facie* skatījumā liecina, ka šis pēdējais minētais uzņēmums varētu tikt uzskatīts par iespējamā valsts atbalsta saņēmēju, jāatgādina, ka pamatlietā aplūkotā darījuma mērķis bija atjaunot *FSE* ienesīgumu. Līdz ar to nevar izslēgt, ka par iespējamā atbalsta saņēmēju varētu uzskatīt šo pēdējo minēto uzņēmumu. Tādējādi iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, kurš no šiem abiem uzņēmumiem attiecīgajā gadījumā ir jāuzskata par iespējamā valsts atbalsta saņēmēju vai arī gan *FSE*, gan *FSI* kopā var tikt uzskatīti par šāda atbalsta saņēmējiem, pamatojoties uz šī sprieduma 31. punktā minētajiem kritērijiem.
- 65 Jautājumā par to, vai otrais no abiem attiecīgajiem pasākumiem ir valsts atbalsts LESD 107. panta izpratnē, ir jānorāda, pirmkārt, attiecībā uz šī sprieduma 31. punktā minēto pirmo nosacījumu, ka visas Infrastruktūras un transporta ministrijas dalības *FSE* kapitālā nodošana *FSI* ir jāuzskata par valsts

līdzekļu nodošanu, kas ir attiecināma uz valsti. Turklāt pienākums, ko *FSI* uzņēmusies, lai novērstu *FSE* kapitāla nelīdzsvarotību, arī ir valsts līdzekļu nodošana par labu pēdējai minētajai, ar nosacījumu, ka *FSE* bija ieguvusi tiesības uz šo atbalstu, un tas vajadzības gadījumā ir jāpārbauda iesniedzējtiesai. Saistības novērst *FSE* kapitāla nelīdzsvarotību, kuras uzņēmis valsts uzņēmums, kas pilnībā pieder Ekonomikas un finanšu ministrijai, katrā ziņā ir attiecināmas uz Itālijas valsti.

- 66 Pretēji Itālijas valdības un *FSI* apgalvotajam nevar atsaukties uz faktu, ka atbilstoši LESD 345. pantam šis Līgums nekādi neietekmē dalībvalstu tiesību aktus, kas reglamentē ipašumtiesību sistēmu, lai pamatotu argumentu, ka dalības *FSE* kapitālā nodošana *FSI* nevarēja tikt uzskatīta par valsts atbalstu.
- 67 Kā secinājumu 87. punktā ir atgādinājis ģenerālvokāts, ar LESD 345. pantu publisko ipašumtiesību sistēmas nav atbrīvotas no noteikumu par valsts atbalstu piemērošanas, jo no LESD 106. panta 1. punkta izriet, ka valsts uzņēmumiem principā ir piemērojami arī LESD noteikumi konkurences jomā, tai skaitā noteikumi par valsts atbalstu. Turklāt, kā apgalvo Komisija, pieņemot argumentu, ka valsts atbalsta noteikumi nebūtu piemērojami tādēļ, ka saņēmējs ir valsts uzņēmums un ka piešķirtā priekšrocība paliek valsts ekonomikas jomā plašākā nozīmē, nozīmētu apdraudēt šo noteikumu lietderīgo iedarbību un radīt nepamatotu diskrimināciju starp publiskiem un privātiem saņēmējiem, pārkāpjot LESD 345. pantā paredzēto neitralitātes principu.
- 68 Katrā ziņā ir jāuzsver, ka pamatlieta ir ne tikai par finansiālās grūtībās nonākušā valsts uzņēmuma kapitāla nodošanu citam valsts uzņēmumam, bet arī par pienākumu, ko uzņēmis valsts uzņēmums, šīs nodošanas saņēmējs, novērst šī grūtībās nonākušā valsts uzņēmuma kapitāla nelīdzsvarotību.
- 69 Otrkārt, attiecībā uz nosacījumu par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm ir jānorāda, ka pamatlietā aplūkotā nodošana – kā summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršana *FSE* – samazina *Arriva Italia*, kā arī citu uzņēmumu, kuri reģistrēti citās dalībvalstīs, nevis Itālijas Republikā, iespējas veikt darbību tirgos, kas uzticēti *FSE*. Šādos apstākļos dalības *FSE* kapitāla nodošana *FSI* bez atlīdzības, bet nosakot šim pēdējam minētajam pienākumu novērst *FSE* kapitāla nelīdzsvarotību, ir jāuzskata par pasākumu, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.
- 70 Treškārt, attiecībā uz jautājumu, vai Infrastruktūras un transporta ministrijas dalības *FSE* kapitālā nodošana *FSI* var būt selektīva priekšrocība *FSI*, ir jānorāda, ka šāda kapitāla nodošana bez finansiālas atlīdzības principā rada selektīvu priekšrocību sabiedrībai, kurai šis kapitāls ir nodots, ja šīs nodošanas brīdī šī kapitāla vērtība ir lielāka nekā iespējamo pienākumu izmaksas, ko saistībā ar šo nodošanas darījumu uzņēmusies šī sabiedrība. Tādējādi šajā lietā attiecīgā nodošana var radīt selektīvu priekšrocību *FSI*, jo *FSE* vērtība šīs nodošanas brīdī, ko vajadzības gadījumā tās labā Itālijas valsts palielina ar summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršanu, ir lielāka nekā ieguldījumu summa, kas ir jāiegulda *FSI*, lai izpildītu savu pienākumu novērst *FSE* kapitāla nelīdzsvarotību, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 71 Šāda nodošana arī var būt selektīva priekšrocība attiecībā uz sabiedrību, kuras kapitāls ir nodots, ja šis darījums ļauj nodrošināt tās pastāvēšanu. Pamatlietā šādas priekšrocības, kas piešķirta *FSE*, pastāvēšana tādējādi ir atkarīga no tā, vai pienākums, ko *FSI* uzņēmusies, lai novērstu *FSE* kapitāla nelīdzsvarotību, ļauj šai pēdējai minētajai turpināt dzelzceļa infrastruktūras ekspluatēšanu, ko tai uzticēja Apūlijas reģions, un sniegt pārvadāšanas pakalpojumus šajā infrastruktūrā, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 72 Pretēji tam, ko tiesas sēdē norādīja Itālijas valdība un *FSI*, no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem neizriet, ka, piemērojot privātā ieguldītāja kritēriju, valsts uzņēmums, kas gūst labumu no šīs priekšrocības, vai nu tas būtu *FSI*, vai *FSE*, būtu varējis iegūt tādu pašu priekšrocību kā tā, kas tam tika piešķirta no valsts līdzekļiem apstākļos, kuri atbilst parastiem tirgus apstākļiem, ņemot vērā, ka tas tika norādīts *AGCM* paziņojumā, ka Itālijas valsts nav novērtējusi dalības *FSE* kapitālā nodošanas bez atlīdzības *FSI* ienesīgumu, nosakot šai pēdējai minētajai pienākumu novērst *FSE* kapitāla

nelīdzsvarotību, pirms šīs nodošanas veikšanas, bet tas tomēr būs jāpārbauda iesniedzējtiesai, it īpaši ņemot vērā revīzijas ziņojumu, uz kuru Itālijas valdība atsaucās savos apsvērumos, un 2016. gada marta un maija pētījumus, uz kuriem tiesas sēdē Tiesā atsaucās *FSI*.

- 73 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka, lai piemērotu privātā ieguldītāja kritēriju, šaubu gadījumā vajadzētu būt iespējai nepārprotami un pamatojoties uz objektīviem un pārbaudāmiem pierādīt, ka dalībvalsts īstenotais pasākums izriet no tās kā akcionāres statusa (spriedums, 2012. gada 5. jūnijs, Komisija/*EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 82. punkts). No 2016. gada 4. augusta dekrēta izriet, ka dalība *FSE* kapitālā tika nodota *FSI* ar mērķi tostarp nodrošināt nodarbinātības un *FSE* sniegto pārvadāšanas pakalpojumu nepārtrauktību. Turklāt šī darījuma mērķis bija arī paturēt dalību *FSE* kapitālā valsts sektorā. Taču privātais ieguldītājs šādus apsvērumus neņem vērā.
- 74 Visbeidzot jāatgādina, ka ekonomiskie vērtējumi, kas veikti pēc minētās priekšrocības piešķiršanas, vai retrospektīvs konstatējums par attiecīgās dalībvalsts veikta ieguldījuma faktisko ienesīgumu, nav pietiekami, lai pierādītu, ka šī dalībvalsts pirms šīs piešķiršanas vai vienlaikus ar to ir pieņēmusi šādu lēmumu akcionāres statusā (spriedums, 2012. gada 5. jūnijs, Komisija/*EDF*, C-124/10 P, EU:C:2012:318, 85. punkts). *FSI* skatījumā, *FSE* ierosinātās mierizlīguma procedūras ar kreditoriem pozitīvais iznākums nevar tikt ņemts vērā, lai pārbaudītu, vai dalības *FSE* kapitālā nodošana *FSI* atbilda privātā ieguldītāja kritērijam.
- 75 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, nešķiet iespējams, ievērojot šī sprieduma 72. punktā noteikto pārbaudi, piemērot privātā ieguldītāja kritēriju, lai secinātu, ka Infrastruktūras un transporta ministrijas dalības *FSE* kapitālā nodošanas *FSI* darījums šajā gadījumā nav selektīva priekšrocība.
- 76 Ceturtkārt, attiecībā uz to, vai šāda nodošana var izkropļot konkurenci, ir jāatzīmē, kā secinājumu 118. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, ka minētā nodošana kopā ar pienākumu, ko *FSI* uzņēmusies, lai novērstu *FSE* kapitāla nelīdzsvarotību, liedza to, ka šīs pēdējās minētās veiktā dzelzceļa infrastruktūras ekspluatēšana un pārvadāšanas pakalpojumu sniegšana, izmantojot šo infrastruktūru, tiek uzticēta *FSE* potenciālajiem konkurentiem, piemēram, *Arriva Italia* u.c.
- 77 Šo secinājumu neatspēko fakts, ka *AGCM* neuzsāka *FSI* un *FSE* apvienošanās pārbaudi, pamatojoties uz Itālijas noteikumiem par apvienošanu, jo darījuma ietekmes uz konkurenci novērtējums, ņemot vērā šos noteikumus, nav identisks vērtējumam par iespējamo valsts atbalsta pastāvēšanu. No *AGCM* lēmuma izriet, ka tās veiktā novērtējuma mērķis bija pārbaudīt, vai šāda apvienošanās neizraisītu dominējoša stāvokļa izveidošanos un nostiprināšanos, kas varētu būtiski un ilgtermiņā novērst vai samazināt konkurenci attiecīgajos tirgos, nevis tas, vai tā varēja izkropļot konkurenci LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Turklāt no *AGCM* paziņojuma izriet, ka tā uzskatīja, ka pamatlietā aplūkotā nodošana varēja izkropļot konkurenci.
- 78 No tā izriet, ka, neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, valsts uzņēmuma, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, dalības kapitālā nodošana citam valsts uzņēmumam bez atbildības, bet nosakot šim pēdējam minētajam pienākumu novērst grūtībās nonākušā valsts uzņēmuma kapitāla nelīdzsvarotību, var tikt kvalificēta par “valsts atbalstu”.
- 79 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka LESD 107. pants ir interpretējams tādējādi, ka, neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, gan naudas summas piešķiršana valsts uzņēmumam, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, gan visas dalībvalsts dalības šī uzņēmuma kapitālā nodošana citam valsts uzņēmumam bez atbildības, bet nosakot šim pēdējam minētajam pienākumu novērst pirmā uzņēmuma kapitāla nelīdzsvarotību, var tikt kvalificēta kā “valsts atbalsts” minētā LESD 107. panta izpratnē.

Par otro jautājumu

- 80 Vispirms jānorāda, ka, lai gan otrajā jautājumā iesniedzējtiesa ir atsaukusies uz LESD 107. panta 3. punktu, no tās lēmuma izriet, ka šis jautājums faktiski attiecas uz LESD 108. panta 3. punktu, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ir pienākums laikus darīt zināmus Komisijai visus plānus piešķirt vai mainīt atbalstu.
- 81 Uzdotot otro jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, ja Savienības tiesības būtu jāinterpretē tādējādi, ka tādi pasākumi kā naudas summas piešķiršana valsts uzņēmumam, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, vai visas dalībvalsts dalības šī uzņēmuma kapitālā nodošana citam valsts uzņēmumam bez atlīdzības, bet nosakot šim pēdējam minētajam pienākumu novērst pirmā uzņēmuma kapitāla nelīdzsvarotību, ir jākvalificē kā “valsts atbalsts” LESD 107. panta izpratnē, kādas sekas būtu tam, ka šis atbalsts nav darīts zināms Komisijai, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punkta noteikumus.
- 82 Protams, uzdotot otro jautājumu, iesniedzējtiesa arī jautā Tiesai, vai gadījumā, ja būtu jākonstatē valsts atbalsta pastāvēšana, šāds atbalsts būtu saderīgs ar Savienības tiesībām. Tomēr no tās nolēmuma izriet, ka ar šo jautājumu iesniedzējtiesa patiesībā vēlas noskaidrot, vai gadījumos, kad attiecīgie pasākumi var tikt uzskatīti par tādiem, kas to adresātiem piešķir priekšrocību, citi nosacījumi, kas nepieciešami, lai pasākumu kvalificētu par “valsts atbalstu”, arī ir izpildīti, un ka šajā ziņā otrais jautājums sakrīt ar pirmo jautājumu.
- 83 Katrā ziņā ir jāatgādina, ka no pastāvīgās judikatūras, kas turklāt ir minēta iesniedzējtiesas nolēmumā, izriet, ka atbalsta pasākumu saderības ar iekšējo tirgu izvērtēšana ir ekskluzīvā Komisijas, kuras darbību kontrolē Savienības tiesas, kompetencē (spriedumi, 1996. gada 11. jūlijs, *SFEI* u.c., C-39/94, EU:C:1996:285, 42. punkts, kā arī 2019. gada 29. jūlijs, *Bayerische Motoren Werke/Komisija*, C-654/17 P, EU:C:2019:634, 79. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 84 Attiecībā uz atbildi, kas sniedzama uz otro jautājumu, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts tiesām, kuras izskata strīdu, kas pamatots ar apgalvotu LESD 108. panta 3. punktā noteiktā paziņošanas Komisijai par valsts atbalstu pienākuma pārkāpumu, saskaņā ar savas valsts tiesībām ir jāizdara visi secinājumi gan attiecībā uz atbalsta pasākumu īstenošanas aktu spēkā esamību, gan attiecībā uz pretēji šai tiesību normai piešķirtā finansiālā atbalsta atgūšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 26. oktobris, *DEI* un Komisija/*Aluminium tis Ellados*, C-590/14 P, EU:C:2016:797, 100. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 85 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka pirms nelikumīga vai ar iekšējo tirgu nesaderīga atbalsta izmaksāšanas pastāvošā agrākā stāvokļa atjaunošana ir prasība, kas nepieciešama, lai saglabātu to Līgumu normu lietderīgo iedarbību, kuras attiecas uz valsts atbalstu (spriedums, 2018. gada 7. marts, *SNCF Mobilités* /Komisija, C-127/16 P, EU:C:2018:165, 104. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 86 Tādējādi pamatlietā, ciktāl attiecīgie pasākumi būtu jāuzskata par valsts atbalstu, iesniedzējtiesai būs jāizdara visi secinājumi, kas izriet no tā, ka šie atbalsti netika darīti zināmi Komisijai, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, un tādēļ ir jāuzskata par prettiesiskiem.
- 87 Konkrētāk, attiecībā uz summas 70 miljonu EUR apmērā piešķiršanu iesniedzējtiesai būs jānosaka priekšrocība – tostarp par to uzkrātie procenti –, ko *FSE* ir guvusi no šīs summas nodošanas, un jāpiespriež tai atmaksāt šo priekšrocību.
- 88 Kas attiecas uz dalības *FSE* kapitālā nodošanu *FSI*, iepriekšējā stāvokļa atjaunošana attiecīgajā gadījumā ietver šīs nodošanas atcelšanu, piešķirot dalību *FSE* kapitālā atkal Infrastruktūras un transporta ministrijai, kā arī visu šīs nodošanas seku neitralizēšanu.

89 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka, tā kā tādi pasākumi kā naudas summas piešķiršana valsts uzņēmumam, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, vai visas dalībvalsts dalības šī uzņēmuma kapitālā nodošana citam valsts uzņēmumam bez atlīdzības, bet nosakot šim pēdējam minētajam pienākumu novērst pirmā uzņēmuma kapitāla nelīdzsvarotību, ir jākvalificē kā “valsts atbalsts” LESD 107. panta izpratnē, iesniedzējtiesai jāizdara visi secinājumi, kas izriet no tā, ka šie atbalsti netika darīti zināmi Komisijai, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, un tādēļ tie ir jāuzskata par prettiesiskiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

90 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

- 1) **LESD 107. pants ir interpretējams tādējādi, ka, neskarot pārbaudes, kas ir jāveic iesniedzējtiesai, gan naudas summas piešķiršana valsts uzņēmumam, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, gan visas dalībvalsts dalības šī uzņēmuma kapitālā nodošana citam valsts uzņēmumam bez atlīdzības, bet nosakot šim pēdējam minētajam pienākumu novērst pirmā uzņēmuma kapitāla nelīdzsvarotību, var tikt kvalificēta par “valsts atbalstu” minētā LESD 107. panta izpratnē.**
- 2) **Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka, tā kā tādi pasākumi kā naudas summas piešķiršana valsts uzņēmumam, kas saskāries ar nopietnām finansiālām grūtībām, vai visas dalībvalsts dalības šī uzņēmuma kapitālā nodošana citam valsts uzņēmumam bez atlīdzības, bet nosakot šim pēdējam minētajam pienākumu novērst pirmā uzņēmuma kapitāla nelīdzsvarotību, ir jākvalificē kā “valsts atbalsts” LESD 107. panta izpratnē, iesniedzējtiesai jāizdara visi secinājumi, kas izriet no tā, ka šie atbalsti netika darīti zināmi Eiropas Komisijai, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, un tādēļ tie ir jāuzskata par prettiesiskiem.**

[Paraksti]